

UNOFFICIAL Lucie Nimcovej a spol.

Na stále akosi neprebudenej domácej výtvarnej scéne existuje len niekoľko postáv, ktoré sa okrem talentu vyznačujú aj neúnavnou čínorodosťou. Jednou z nich je fotografka a kurátorka fotografie Lucia Nimcová. Jej aktuálna výstava v Open Gallery, kde okrem vlastných prác zašitiuje aj tvorbu ďalších troch fotografov, sa viaže na jej minuloročné víťazstvo Ceny Oskára Čepana. Mala by ukázať či Lucia medzičasom nespýšnela a kam sa jej práca, aj vďaka zahraničným pobytom, za posledný rok posunula.

A posun je to obrovský. Lucia sa rozšupla a predstavila prakticky všetky svoje polohy. Väčšina z nich nesie označenie *work in progress*. Diela, alebo skôr fotografické výskumy Lucie Nimcovej sú totiž otvorené. Sú to cykly, „na ktorých sa pracuje“, ktoré sa neustále rekonfigurujú, príležitostne stávajú knihou (*Rusnaci*, 2006), kurátorskou výstavou či projektom v sieti (napr. www.bsp.sittcomm.sk).

V posledných rokoch Nimcová evidentne viac báda ako fotografuje. Napokon, vidieť to i na výstave, ktorej väčšinu tvoria vlastne snímky kolegov, ktorých Nimcová (znovu)objavuje a v konfrontácii s vlastnou prácou kurátorsky zhodnocuje.

Hoci na Západe, Lucia pracuje pre Východ. V Open Gallery znie *ostalgia* i rodoľubé východniarstvo. Nimcová je veľkou promotérkou Humenného. Tento životný priestor ju fascinuje. Chce odkryť a sprostredkovať jeho kultúrny a fotografický potenciál. Humenné je pre túto lietajúcu či rezidenčnú fotografku stále akýmsi pupkom sveta, prípadovým mikrokozmom, v ktorého vizuálnej archeológii sa jedinečným a zároveň typickým spôsobom odkrýva socialistická pamäť regiónu i jej aktuálny druhý život.

Hoci je Nimcová autorkou, ktorá takpovediac „kope sama za seba“, predsa len ju však energeticky akosi zašitiuje jej (z)dravé východniarstvo – teda fenomén, ktorý v posledných rokoch aj v iných sférach slovenskej kultúry priniesol svoje ovocie a dnes predstavuje snáď jedinú kultúrnu protiváhu odjakživa skôr zápečníckeho *blavocentrizmu*.

Práca Lucie Nimcovej je príkladom tvorivej praxe zvanej postprodukcia. Umelecké dielo, alebo – ako si dnes umelci sami svoje práce nazývajú – „vec“ už nevzniká *ex nihilo*. Nie produkčne, lež postprodukčne, často na báze práce iných umelcov (či neumelcov), ich prvostupňového výskumu. Podobne pracuje i Nimcová. Hoci istú časť jej tvorivého výkonu naďalej predstavuje vlastné fotografovanie, prinajmenšom rovnaká energia sa vkladá do výskumu a zhodnocovania práce o generáciu starších, väčšinou neznámych či málo známych fotografov z rodného regiónu. Ich tvorbu Nimcová na jednej strane kurátorsky forsíruje, „tlačí“ do sveta, na druhej strane vo vlastnej práci interpretuje, významovo

odkláňa (viď bourriaudovské *détournement*), v pravom a neraz i dosť nelichotivom slova zmysle exploatuje.

No a práve tento termín – exploatácia, sa občas stáva morálnym kameňom úrazu Nimcovej výstupov. Nie vždy totiž jej kurátorský zámer zodpovedá zámeru fotografa (prípadne fotografovaného), tým viac, že medzi pôvodným šľuknutím jeho fotoaparátu a dneškom už medzičasom uplynula celá epocha... Ak sa na vec pozrieme z tejto perspektívy, lepšie pochopíme, prečo môžu mať niektorí fotografi, ktorých archívy Lucia exploatuje, niekedy dojem, že nimi manipuluje. Taká je však, vždy bola a stále viac bude práca kurátora.

Na druhej strane - aj keď jedna z rolí, v ktorej tu Lucia vystupuje je rola kurátorská, samotnej výstave ako celku plnohodnotné kurátorské ošetrovanie – teda predovšetkým sprostredkovanie – chýba. Profesionál sa zorientuje, je zvyknutý výstavu čítať. Laik sa však môže ľahko cítiť zmätený, v orientácii mu totiž nepomáha nijaký vstupný kurátorský text, nijaký sprostredkujúci „návod na použitie“ či pochopenie výstavy. Tým viac, že výstava je z hľadiska autorských vstupov, vložených energií i časových rovín pomerne zložitá a vrstevnatá. Jednoducho sa tu predpokladá, že všetci vieme, kto je Lucia Nimcová. Ale čo ak to nevieme? Nimcovej vzdorovité – a vzhľadom na slabý kurátorský potenciál domácej výtvarnej scény asi aj celkom oprávnené – *selfmademanstvo* tak tentokrát výstavu trochu ochudobnilo, komunikačne zapúzdriilo. Poďme ale k fotografiám – najprv samotnej Lucie Nimcovej a potom i jej „zverencov“: Jozefa Lauruského, Mariána Kusíka a Juraja Kammera.

Nimcová vyštudovala Inštitút tvúrčích fotografie v Opave, pričom jej prvé cykly, venované predovšetkým ženám (*Women*, 2001-2003; *Instant Women*, 2003-2005) sa ešte v istom zmysle viazali na program „opavskej školy“. V posledných rokoch sa ale Luciina tvorba podstatne zmenila. Jej fotografie sa síce kompozične trochu rozviklali, zdanlivo z-amatérštili, zároveň však nadobudli „dlhší dych“, akési bytostnejšie zaujatie, ktoré sa nevyčerpáva v krátkodobých súboroch. Veľkou témou je Humenné – jeho ľudia, prostredia, rodinné histórie i kolektívna pamäť. Ide väčšinou o solitérne snímky, motivované situačne, ba neraz i situáciami z fotografií starších kolegov. Napríklad jedna z Nimcovej najzaujímavejších snímok na výstave - *Kolegovia* (2007) predstavuje dvojicu chlapíkov v oblekoch, ktorí sa práve stretli na ulici a kamarátsky si potriasajú rukami. V pozadí toto súdružské gesto scudzuje betónový stĺp, pričom príznakovú kulisu mu tvoria v zadnom pláne vpravo typický brizolitový štokovec (dom-kocka), vľavo novodobé podnikateľské baroko. Predobraz tejto snímky nájdeme u Kammera, pričom Nimcová ju tu vlastne len remakuje a zároveň – aktualizovaním – vylepšuje.

V Nimcovej snímkach je vôbec cítiť silnú inšpiráciu amatérskou a ObKaSSovou fotografiou socialistických čias. Zaznieva tu silná *ostalgie*. V snímkach, v snímaných prostrediach i v portrétovaných ľudských fyziognómiách silne presakuje socialistický sediment. (Ale takýto je asi Východ, to len my „západniari“ z Bratislavy sa mylne domnievame, že ide o *ostalgiu*.)

Výber z Lauruského – s výnimkou vietnamskej série, ktorej neobyčajne sekne tekutý *powerpoint* - je trochu bojazlivý. Akoby bol výsledkom kompromisu medzi výberom či zámerom kurátorky a autocenzúrou fotografa. Naopak skvelý je kurátorský výber z detských fotiek Mariána Kusíka. Husákové deti – nahaté i vystrojené, s gitarou, s tortou či bez... Miestami až úchylná vynaliezavosť amatérskej fotografie pri inscenovaní vlastných ratolestí uhraňuje i dnes. Ako jednej z kurátoriek výstavy *Stratený čas?* v SNG je mi fakt ľúto, že sme z neznalosti museli oželiť takúto sériu.

Čo je zaujímavé a prepája históriu regiónu s rodinnou históriou je, že Lucia pri svojich archívnych výskumoch objavuje i svoje vlastné fotografie, dokonca i dejiny vlastného zblížovania sa s fotoaparátom. Medzi detskými fotografiami Mariána Kusíka tak vidíme malú Luciu Nimcovú ako sa ostýchavo „culí“ do fotoaparátu, ako svoj budúci pracovný nástroj - možno vôbec po prvý krát - mediálne reflektuje.

Zaujímavým exponátom je na jednej z čelných stien akási tapeta, mozaikovito vyskladaná z čiernobielych fotografií brigád socialistických prác, pionierskych zdravíc, recepcií papalášov a iných malých oficiálnych udalostí socialistických čias. Do týchto fotografií, ktorých autorom je osvetový fotograf Juraj Kammer, vstupuje Nimcová farebnými fixkami, aby ich prostredníctvom aktualizovala výraz a význam fotografie, usmernila divákovu pozornosť. Práve v týchto zásahoch, v týchto externých pointách je Nimcová paradoxne asi najviac klasickou fotografkou. Práve tu je zrejmé, že hoci sama fotografuje dosť anesteticky – skôr s ikonografickým ako estetickým zámyslom, fotografické oko má citlivé a kultivované. Že esteticky vidí, ale o krásu jej nejde. Šípky, rámiky, vyrezania či vyrámovania upozorňujú na formálne zákonitosti fotografie, jej nedostatky, zámerné či nezámerné digresie a vlastne i na mimovoľný autorský vklad či ironický komentár fotografa, ktorý je možno podstatnejší ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Lucia Nimcová sa teda v Open Gallery predstavuje vo viacerých úlohách: ako fotografka (či lepšie post-fotografka), ako kurátorka, ako vizuálna antropologička, ako kultúrna či osvetová pracovníčka. A potom je tu ešte jedna vrstva, vrstva takpovediac inštitucionálne kritická. Adresovaná samotnej Open Gallery, ktorá – a to už umelci, ktorí v nej inštalovali vedia – nie je veľmi prívetivým výstavným priestorom. Na niektorých stenách galérie, najmä pri ne-do-ozvučených videách nájdeme Luciinou rukou písané popisky typu „sorry,

nedajú sa tu namontovať slúchadlá“, či iné kamarátske reklamácie neuspokojivého technického vybavenia galérie. Nuž čo, skromná východniarka si už zrejme medzičasom zvykla na iné galerijné štandardy.

Nimcovej výstava v Open Gallery nie je len výstavou pre fotografov (hoci asi sotva tých Kállayovho typu). Zaujať by mohla historikov, sociológov i etnografov a aj z kurátorského hľadiska je neobyčajne inšpiratívna.

Petra Hanáková